

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Exempel på tentamina i Teoretisk filosofi: Grundkurs

I detta häfte hittar du exempel på tentamina som lämpar sig bra att öva sig på inför skrivningarna. Det är viktigt att vara medveten om att frågorna som kommer på tentamina kan variera från år till år.

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Tentamensdatum: 2022-02-18
Kurs: FTEA12:1, FTEB04
Examinerande lärare: Frits Gävertsson

Ordinarie tentamen i teoretisk filosofi *Filosofihistorisk översikt kurs* (FTEA12:1) & *Filosofins historia* (FTEB04)

Obs! Du måste uppvisa giltig legitimation!

Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

Besvara *endast* delfråga (a) *eller* (b) av följande fyra (4) frågor. Besvarar du fler frågor än de fyra som efterfrågas kommer examinerande lärare att slumpvis stryka svar tills endast fyra (4) svar återstår. Besvarar du båda delfrågorna ((a) *och* (b)) på någon av frågorna 1-4 nedan kommer ett av svaren att strykas.

Varje besvarad fråga kan ge två (2) poäng (d.v.s., 0 poäng innebär underkänt, 1 poäng innebär godkänt och 2 poäng innebär väl godkänt). Betygen på delfrågorna vägs samman till ett samlat betyg för hela tentamen. Sammanlagt fyra (4) poäng ger godkänt, sex (6) poäng krävs för väl godkänt.

Notera att många av delfrågorna nedan i sin tur består av flera frågor, och var noga med att se till så att du faktiskt besvarat samtliga av dessa.

Eftersom tentamen består av fyra frågor och svarstiden är fyra timmar bör du alltså beräkna ungefär en timmes svarstid per fråga. Svaren bör vara ungefär i storleksordningen 1–1,5 sidor handskrivnen text per fråga (d.v.s., 4–6 sidor för hela tentamen).

(1) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Zenon från Elea och den Sokrates som förekommer i Platons s.k. "tidiga dialoger" använder sig båda av två olika destruktiva argumentationstekniker/former. Beskriv dessa båda argumentationsformer samt vad som skiljer dem åt. Vissa filosofihistoriker och filosofer har dock hävdats att den argumentationsform Platons Sokrates använder sig av inte är rent destruktiv, hur resonerar de då och vad anser du om saken?
- b. Stoikerna lägger grunden för både den moderna språkfilosofin och den moderna synen på logiken. Hur då, och kan, eller till och med bör, deras ansats (och den utveckling som följer) kritiserats för att vara överdrivet intellektualistisk? Hur ser du på denna utveckling?

(2) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Redogör för den debatt som brukar kallas "universaliestriden". Hur kan det sägas att denna debatt i något förändrad form sträcker sig från antiken till våra dagar, och vilken typ av ansats i debatten har enligt dig störst utsikter för att lyckas, och varför?
- b. Vad är skillnaden på en "substansontologi" och en "processontologi"? Ge exempel på två filosofer ur filosofins historia som företrätt de båda positionerna och utvärdera med hjälp av dessa exempel fördelarna och nackdelarna med respektive ansats.

Var god vänd!

(3) Besvara en av (a) eller (b):

- a. Förklara och diskutera de etiska, epistemologiska, och metafysiska implikationerna av Platons Grottlitkelse.
- b. Är följande gudsbevis att betrakta som *a priori* eller *a posteriori* (och vad innebär det)? Vad skulle Thomas av Aquino och Kant säga om rimligheten (och bristerna) i argumentet, och vad anser du om rimligheten hos och betydelsen av argument av den här typen?

Också dåren måste alltså medge att detta något som är sådant att intet större kan tänkas, finns åtminstone i förståndet, därför att han förstår det, då han hör det, och det som förstås finns i förståndet.

Säkert är nu att det, som är sådant att något större inte kan tänkas, inte kan vara endast i förståndet: Ty om det endast funnes i förståndet, kunde det tänkas också finnas i verkligheten – vilket är större. Om alltså det som är sådant att intet större kan tänkas endast finns i förståndet, så kan något större tänkas, ehuru det just skulle vara så beskaffat att något större inte kunde tänkas. Men detta är säkert en omöjlighet. Det råder således intet tvivel om att detta något, som är sådant att ett större inte kan tänkas, existerar både i förståndet och i verkligheten.

(Anselm av Canterbury *Proslogion* övers. Konrad Marc-Wogau)

(4) Besvara en av (a) eller (b):

- a. Diskutera de inbäddade epistemologiska förutsättningarna och implikationerna av följande citat:

Kort sagt, varje verkan är en från sin orsak skild händelse. Den kan därför inte upptäckas i orsaken, och den första upptäckten eller uppfattningen av den *a priori* måste vara helt godtycklig. Och även sedan den dykt upp måste dess förbindelse med orsaken te sig lika godtycklig, eftersom det alltid finns många andra verkningar som förståndet måste finna lika möjliga och tänkbara. Det skulle därför vara meningslöst att försöka bestämma någon enda händelse eller att sluta till någon orsak eller verkan utan hjälp av iakttagelse och erfarenhet.

(David Hume *En undersökning av det mänskliga förståndet*, övers. Ann-Mari Henschen-Dahlquist)

- b. Hur argumenterar Kant för sin Schematism? Är den, trots Kants försök till motsatsen, ett utslag av dogmatiskt tänkande, och vad skulle Fichte säga om saken? Vad anser du om rimligheten i Kants position?

Lycka till!

Frits

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Tentamensdatum: 2022-03-28

Kurs: FTEA12:1, FTEB04

Examinerande lärare: Frits Gävertsson

Omtentamen i teoretisk filosofi *Filosofihistorisk översikt kurs* (FTEA12:1) & *Filosofins historia* (FTEB04)

Obs! Du måste uppvisa giltig legitimation!

Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

Besvara *endast* delfråga (a) *eller* (b) av följande fyra (4) frågor. Besvarar du fler frågor än de fyra som efterfrågas kommer examinerande lärare att slumpvis stryka svar tills endast fyra (4) svar återstår. Besvarar du båda delfrågorna ((a) *och* (b)) på någon av frågorna 1-4 nedan kommer ett av svaren att strykas.

Varje besvarad fråga kan ge två (2) poäng (d.v.s., 0 poäng innebär underkänt, 1 poäng innebär godkänt och 2 poäng innebär väl godkänt). Betygen på delfrågorna vägs samman till ett samlat betyg för hela tentamen. Sammanlagt fyra (4) poäng ger godkänt, sex (6) poäng krävs för väl godkänt.

Notera att många av delfrågorna nedan i sin tur består av flera frågor, och var noga med att se till så att du faktiskt besvarat samtliga av dessa.

Eftersom tentamen består av fyra frågor och svarstiden är fyra timmar bör du alltså beräkna ungefär en timmes svarstid per fråga. Svaren bör vara ungefär i storleksordningen 1–1,5 sidor handskreven text per fråga (d.v.s., 4–6 sidor för hela tentamen).

Skulle det uppstå frågor kan du som student be tentamensvakten ringa examinerande lärare (Frits Gävertsson) på 0768-482707.

(1) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Vilken roll spelar myten (Gr. *muthos*) för Platons filosoferande? Varför använder han sig, trots hans kritik av de mimetiska konsterna, ändå av myter och bilder för tänkandet?
- b. Diskutera de metodologiska implikationerna och metodens brister och fördelar i följande citat (d.v.s., vad försöker Aristoteles åstadkomma här, vad säger det om hans metod, och vilka fördelar respektive nackdelar har detta arbetsätt?):

Låt oss med tanke på att all kunskap och allt väljande syftar till något gott, säga vad det är som politiken enligt vår mening eftersträvar och vad som har det högsta värdet bland alla goda ting som kan förverkligas genom handling. Beträffande namnet är väl de flesta överens. Såväl den stora massan som en mera upplyst allmänhet påstår att det är lyckan; att leva väl och att handla väl är för dem detsamma som att vara lycklig. Men om själva lyckan, d.v.s., vari den består, är de oeniga, och de många åsikter skiljer sig från de visas (Arist. *NE* 1095a13-22)

Var god vänd!

(2) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Vad är en "universalie", och vilka fördelar respektive nackdelar finns med de tre standardpositionerna *universalirealism*, *konceptualism*, och *nominalism* i den medeltida "universaliestriden" enligt dig?
- b. Beskriv den framställningsform som Thomas av Aquino använder sig av i sin *Summa teologica*. Hur knyter framställningens form an till det medeltida universitetsväsendet, och vad ser du för fördelar och nackdelar med detta sätt att framställa filosofiskt tänkande?

(3) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Kritisera Humes teori om motivation utifrån ett Aristoteliskt perspektiv, *eller* kritisera en Aristotelisk teori om motivation utifrån ett Humeanskt perspektiv.
- b. Varför är Descartes *Meditationer över den första filosofin* skrivna i förstapersonsform?

(4) Besvara en av (a) *eller* (b):

- a. Hur liknar Søren Kierkegaards arbetssätt Sokrates, och hur menade den förre att personlig utveckling kan förstås som tre stadier, eller personlighetstyper? Vad ser du för för- och nackdelar med detta sätt att arbeta?
- b. Vad innebär Kants *schematism*, och vilket problem tror du att teorin är tänkt att lösa? Vilken tolkning av Kants *transcendentala idealism* är egentligen rimligast?

Lycka till!

Frits

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 17 mars 2022
Kurs: FTEA12:2
Rättande lärare: Carl-Johan Palmqvist

Varje fråga bedöms med U, G eller VG. För G i betyg krävs i regel att alla frågor graderas G, men U på en fråga kan uppvägas av VG på en annan, i vilket fall studenten också erhåller G i betyg. För VG i betyg krävs VG på två frågor och G på den tredje.

Tentamen i Filosofisk metod

1. Tolka och definiera

Här följer ett citat om godhet. Läs det och besvara sedan fråga delfrågorna (a)-(c) i ordning.

”Man måste tro på det goda för att kunna göra det goda” (De Bonald)

- Utgå ifrån vad du lärt dig under kursen om språkliga problem vid analysen av argument. Vilka sådan problem kan du hitta i det här citatet? Vilka olika sätt kan man tolka citatet på? Vilken tolkning bör vi välja?
- Definiera ”det goda” eller ”godhet” på ett sätt som passar med din valda tolkning av argumentet. Förklara vilken typ av definition det rör sig om.
- Ge ett tillräckligt och ett nödvändigt villkor för godhet (du behöver alltså inte göra en komplett begreppsanalys med villkor som tillsammans är båda nödvändiga och tillräckliga).

2. Analys och utvärdering av argument I

Här följer en rad dåliga argument. Utvärdera dem enligt både den kriteriella metoden och fel slutsatsmetoden, och försök slå fast vad det är för fel på dem. Det kan vara flera fel på samma argument. Välj också ett av de deduktiva argumenten och avgör giltighet med sanningsvärdestabell.

- Jag tror benhårt på den empiriska grundtesen, att man bara är berättigad att tror på det som går att direkt observera med normal sinnesperception. Denna tes har jag lärt mig ifrån min akademiska idol, den berömde filosofiprofessor X. Professor Y och professor Z håller förstås inte med, men jag tror på min professor!

- b) Ingen har lyckats bevisa att det finns utomjordiskt liv, så vi kan med gott samvete sluta oss till att det inte finns. Och handen på hjärtat, vem vid sina sinnens fulla bruk kan tro att det faktiskt existerar små gröna gubbar på Mars? Gör inte mormor ledsen genom att tänka så dumt!
- c) Om en bagare saknar anständighet och självaktning bakar han mandelkubb. Min kvartersbagare har börjat sälja de oätbara kakorna. Alltså är han en person man måste tycka synd om.
- d) Den moderna demokratin uppstod i franska revolutionen, ett blodbad utan motstycke. Och den ursprungliga demokratin i Aten byggde på slaveri och kvinnoförtryck. Alternativet till demokrati är teknokrati, där experterna bestämmer. Det är viktigt att vi lyssnar på experterna om vi ska kunna stoppa den globala uppvärmningen, och experterna är eniga om att det krävs mycket tuffa åtgärder. Eftersom bara teknokratin kan rädda oss och demokrati leder till förtryck och misär, bör vi kanske åtminstone överväga att avskaffa demokratin och införa teknokrati istället.
- e) Du säger att du tror på Gud för att du kände en stark andlig närvaro? Men eftersom Gud inte finns måste det vara något annat du kände. Och hur skulle det gå om alla trodde på Gud? Då skulle antagligen alla bli mycket andliga, och inte bry sig om det materiella, och vem skulle då konsumera allt vi producerar? Ekonomin skulle stagnera, och vi skulle alla bli fattiga. Dessutom är idén om att världen skapats av en allvetande människa som ser ut som jultomten inte den mest troliga. Alltså antar jag lite försiktigt att du har fel och att Gud inte finns.

3. Analys och utvärdering av argument II

Nedan följer ett utdrag ur Lotta Knutsson Bråkenhielms nyligen publicerade artikel "Uppkomstfrågans eventuella betydelse för sanningsfrågan – religiösa och icke-religiösa trosföreställningar". I utdraget diskuterar Knutsson Bråkenhielm religiösa erfarenheter ur ett evolutionärt perspektiv. Läs texten och besvara sedan följande:

- a) Vad är det egentligen Knutsson Bråkenhielm argumenterar för? Vad är hennes tes? Och vilka är premisserna? Vilka premisser återfinns uttryckligen i texten, och vilka verkar underförstådda? Gör argumentet tydligt genom att spalta upp det i premisser och slutsats. Finns några otydligheter/vagheter? Precisera i så fall argumentet. Formalisera sedan argumentet enligt satslogiken (kom ihåg att förenkla innan formaliseringen så det blir hanterbart).

- b) Utvärdera argumentet enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden. Är det ett bra argument? Varför/varför inte? Har Knutsson Bråkenhielm rätt i sak? Ge något argument till stöd för din uppfattning.

Låt oss nu återvända till frågan om huruvida man bör göra en skillnad mellan trosföreställningar om den naturliga världen, till exempel att solen skiner, och trosföreställningar om den övernaturliga, såsom att Gud är närvarande. Finns det anledning att tro att de senare orsakas av otillförlitliga mekanismer, vilket inte är fallet med de förstnämnda? Kanske skulle vi kunna hänvisa till evolutionära argument. Sådana kan, till att börja med, anföras för att våra trosföreställningar ger en korrekt bild av verkligheten, åtminstone något så när. Våra kognitiva mekanismer är inte så opålitliga, i alla fall inte i alla sammanhang. Det finns nämligen ett överlevnadsvärde i att ha korrekta uppfattningar om verkligheten. Den som ser ett stup där det finns ett stup har större chanser att leva vidare och sprida sina gener än den som ser ett glasgolv. Naturligt urval har därför en tendens att gynna pålitliga trosbildningsmekanismer.

Men, skulle den troende kunna anföras: Om vi antar att vårt förnuft och våra sinnen normalt sett ger oss god vägledning för att bilda sanna föreställningar, varför skulle man göra ett undantag när det gäller religiösa föreställningar? Om evolutionen gynnat vissa kognitiva mekanismer för att de hjälper oss att bilda sanna föreställningar om verkligheten, bör man inte utesluta att detta kan gälla även om dem som får oss att bilda trosföreställningar om en religiös verklighet. Man kan också vända på resonemanget och hävda att om vi inte kan lita på våra kognitiva verktyg när det gäller religiösa föreställningar, bör detsamma gälla för icke religiösa: Varför ska vi över huvud taget lita på våra kognitiva mekanismer, om de har selekterats för överlevnad och inte för sanning, dvs. för att de stämmer överens med verkligheten? Evolutionen "bryr sig" strängt taget inte om vad som är sant och falskt, utan bara om något ökar våra och våra geners chanser att överleva.

Vi har hittills stött på tre olika uppfattningar om sambandet mellan evolution och sanning/rationalitet: (1) evolutionära skäl talar för att vi kan lita på våra kognitiva mekanismer, åtminstone när det gäller våra vardagliga föreställningar, till exempel om den omedelbara fysiska omgivningen; (2) detta gäller även våra religiösa trosföreställningar, alltså att vi kan lita på de kognitiva mekanismer som genererar dem; (3) evolutionära skäl talar för att vi över huvud taget inte bör lita på våra kognitiva mekanismer, vare sig det handlar om religiösa eller icke religiösa föreställningar.

Jag menar dock att en fjärde uppfattning är tänkbar: (4) evolutionära skäl talar för att vi kan lita på våra kognitiva mekanismer inom vissa områden, exempelvis när det gäller den fysiska omgivningen, men de talar inte för att vi kan lita på dem inom vissa andra områden, såsom en religiös verklighet. Trosföreställningar om den naturliga världen bör bedömas annorlunda än trosföreställningar om den övernaturliga. Det är svårt att finna rimliga biologiska förklaringar till att våra synintryck inte skulle motsvaras av reella objekt, medan sådant som gudstro kan förklaras utan att existensen av något gudomligt antas. När det gäller föreställningar om den övernaturliga världen förefaller det således lättare att förklara dessa med att de är genererade av otillförlitliga kognitiva mekanismer, samt att peka på bakomliggande evolutionära faktorer. Att vara utrustad med en överkänslig agentupptäckarförmåga gör att vi stundom råkar "upptäcka" sådant som inte finns.

Den bästa förklaringen till att människor tror på och tycker sig uppleva en materiell yttervärld där vissa naturlagar gäller, är att en materiell yttervärld med inbyggda naturlagar finns. Man kan ju göra förutsägelser om denna vilka visar sig slå in, till exempel att ett föremål faller till golvet om man tappar det. Om det inte hade funnits "något" där som motsvarar iakttagelsen, skulle det snarast vara ett mirakel om alla förutsägelser visar sig vara korrekta. Den rimligaste förklaringen till att vi ser solen skina är att den faktiskt skiner (även om vi ibland misstar oss), men när det gäller upplevelsen av Guds närvaro finns det andra, rimligare, eller åtminstone lika rimliga,

förklaringar än Guds faktiska närvaro. Det vi uppfattar av den materiella verkligheten är dessutom intersubjektivt prövbart på ett sätt som uppfattningar om en eventuellt existerande religiös verklighet inte lika tydligt är.

(Knutsson Bråkenhielm, Lotta 2022 "Uppkomstfrågans eventuella betydelse för sanningsfrågan – religiösa och icke-religiösa trosföreställningar" *Filosofisk tidskrift* 43(1): 42-51 (citad s. 46-48))

Lycka till!

Carl-Johan

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 26 april 2022
Kurs: FTEA12:2
Rättande lärare: Carl-Johan Palmqvist

Varje fråga bedöms med U, G eller VG. För G i betyg krävs i regel att alla frågor graderas G, men U på en fråga kan uppvägas av VG på en annan, i vilket fall studenten också erhåller G i betyg. För VG i betyg krävs VG på två frågor och G på den tredje.

Omtentamen i Filosofisk metod

1. Tolka och definiera

Här följer ett citat om rikedom. Läs det och besvara sedan delfrågorna (a)-(c) i ordning.

"Den människa är rikast vars nöjen är billigast." (G. H. Thoreau)

- Utgå ifrån vad du lärt dig under kursen om språkliga problem vid analysen av argument. Vilka sådan problem kan du hitta i det här citatet? Vilka olika sätt kan man tolka citatet på? Vilken tolkning bör vi välja?
- Definiera "rikedom" på ett sätt som passar med din valda tolkning av citatet. Förklara vilken typ av definition det rör sig om.
- Ge ett tillräckligt och ett nödvändigt villkor för rikedom (du behöver alltså inte göra en komplett begreppsanalys med villkor som tillsammans är båda nödvändiga och tillräckliga).

2. Analys och utvärdering av argument I

Här följer en rad dåliga argument. Utvärdera dem enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden, och försök slå fast vad det är för fel på dem. Det kan vara flera fel på samma argument. Välj också ett av de deduktiva argumenten och avgör giltighet med sanningsvärdestabell.

- Tänk om månlandningen var en bluff. Då skulle man tappa tron på den västerländska civilisationen. Och utan framtidstro skulle civilisationen nog gå under på riktigt. I så fall skulle vi tvingas leva i kojor igen, och jaga hjort med spjut. Det skulle vara jättejobbigt. Så månlandningen har nog ägt rum.
- Vi bör inte införa gratis kollektivtrafik. Min granne, som är doktor i molekylärbiologi, har förklarat för mig att det aldrig skulle kunna fungera i

praktiken. Min svägerska håller inte med, men åker ju själv buss till jobbet, så hon har noll trovärdighet i frågan. Dessutom är gratis kollektivtrafik en kommunistisk idé, och man blir ju rädd bara man tänker på Stalins terror.

- c) Skeptikern förnekar att jag har kunskap om yttervärlden. Men jag vet ju att jag sitter och skriver en omtenta. Alltså har skeptikern fel.
- d) Om Eriks morfar bakat wienerbröden är de himmelska. Eriks morfar promenerar i skogen. Ingen gillar mandelkubb. Alltså är wienerbröden högst ordinära.
- e) Antingen kommer jorden bli obeboelig om femtio år, eller också är klimatförändringen en myt. Eftersom ingen lyckats bevisa att jorden kommer bli obeboelig om femtio år finns inga skäl att tro på klimatförändringen. Dessutom blir man ju rädd och ledsen av att tro på klimatförändringen, så det bör man undvika om man vill leva ett gott liv.

3. Analys och utvärdering av argument II

Nedan följer ett utdrag ur den filosofiska klassikern "Viljan till tro" av den amerikanske 1800-talsfilosofen William James. Texten handlar om vår möjlighet att själva påverka vad vi tror på, och utdraget handlar om vilka principer vi kan och bör följa när vi formar trosföreställningar. Läs texten och besvara sedan följande:

- a) Vad är det egentligen James argumenterar för? Vad är hans tes, och vilka är premisserna? Finns det några underförstådda premisser som inte uttrycks rent ut i texten? Gör argumentet tydligt genom att spalta upp det i premisser och slutsats. Finns några otydligheter/vagheter? Precisera i så fall argumentet. Formalisera sedan argumentet enligt satslogiken (kom ihåg att formulera argumentet på ett sätt som gör formaliseringen både hanterbar och informativ).
- b) Utvärdera argumentet enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden. Är det ett bra argument? Varför/varför inte? Har James rätt i sak? Ge något argument till stöd för din uppfattning.

Tro sanning! Undvik villfarelsen! – detta är, som vi ser, två till innehållet skilda lagar, och hela vårt intellektuella liv kan omsider få en annan färg, alltefter som den ena eller den andra däri blir den bestämmande. Vi kan betrakta jagandet efter sanning som huvudsak och anse undvikandet av villfarelse som en bisak; eller vi kan å andra sidan behandla undvikandet av villfarelsen såsom det mest tvingande och överlämna åt sanningen att härav dra största möjliga nytta. På det av mig anförda lärarika stället uppfordrar oss Clifford¹ att gå tillväga på det sistnämnda sättet. Tro hellre

¹ Clifford var samtida med James och försvarade tesen att "Det är fel, överallt och för alla, att tro något på otillräckliga grunder".

ingenting alls, tillropar han oss, och avstå för alltid från att bilda er en bestämd uppfattning, hellre än att ni bildar er den på otillräckliga grunder och så löper den förfärliga risken att tro på lögnen. Å andra sidan är ni måhända av den åsikten, att faran att trop å något falskt, är någonting mycket obetydligt i jämförelse med den välsignelse verklig kunskap medför och därför beredda att vid er forskning hellre låta er många gånger föras bakom ljuset än att i oändlighet uppskjuta möjligheten att finna sanningen. Jag kan för min del inte instämma med Clifford. Vi bör påminna oss, att dessa olika sätt att uppfatta vår plikt med hänsyn till sanning och villfarelse i varje fall endast är yttringar av vårt känsloliv. Biologiskt sett är vår själ lika mycket anlagd för villfarelse som för sanning, och den, som säger "Hellre för alltid förbli utan tro än tro en lögn!" visar endast, att hos honom personligen har fruktan för att bli vilseledd övervikten. Han kan ställa sig kritisk gentemot många av sina förhoppningar och farhågor, blott för denna slags fruktan böjer han sig med slavisk underkastelse. Han kan inte tänka sig, att någon skulle kunna sätta dess bevisningskraft i fråga. Även jag för min del fruktar att bli vilseledd; men jag kan tänka mig, att det likväl kan hända oss något värre i den värld än detta; därför har Cliffords uppmaning i mina öron en alltigenom falsk klang. Det är detsamma som om en general sade till sina soldater, att det vore bättre att för alltid hålla sig borta från slaktningen än att riskera ett enda sår. Men så vinns inga segrar varken över fienden eller naturen. Våra misstag är, när allt kommer omkring, inga så högviktiga saker. I en värld, där vit trots all vår försiktighet dock inte kan undgå dem, tycks ett visst mått av sorglöshet sundare än denna överdrivna nervösa ångest. I varje fall tycks detta vara det, som bästa passar för den empiristiska filosofin.

(ur James, W. 1999 (1896), *Viljan till tro*, återtryckt i Peterson, Hasker, Reichenbach & Basinger *Religionsfilosofiska texter* s. 90.)

Lycka till!

Carl-Johan

TENTAMEN FTEA12:3 12 april 2022

1. RUSSELL: LOGISK ANALYS

Vad innebär logisk analys? Besvara frågan genom att ge en förklaring av logisk analys i allmänna ordalag, och därefter exemplifiera vad logiska analys innebär, antingen genom exemplet bestämd beskrivning eller exemplet abstraktionsprincipen. (3p)

2. WITTGENSTEIN, Tractatus-Logico Philosophicus: BILDTEORIN

Wittgenstein påstår att en elementarsats utgör en bild. Vad betyder detta? Vad förklarar Wittgensteins beskrivning av satsers som bilder? (3p)

3. HUSSERL, Idéen: DEN NATURLIGA INSTÄLLNINGEN

Husserl inleder utdraget ur *Idéen* med en detaljerad beskrivning av den naturliga inställningen.

a) Vilken är den naturliga inställningens generaltes? (2p)

b) Vilka sorters upplevelser ingår i den naturliga inställningen? (1p)

c) I utdraget ur *Idéen* förekommer beskrivningen av den naturliga inställningen i ett bestämt syfte. Vilket är detta syfte? (1p)

4. DE BEAUVOIR: ALTERITET

de Beauvoir ställer frågan: Vad är en kvinna? Hon svarar att kvinnan, som varelse och som begreppskategori, bestäms i förhållande till mannen.

Förklara vad det är som, enligt de Beauvoir, är kännetecknande (utmärkande) för kvinnan som kategori, och enbart för kvinnans kategori! (3p)

5. AUSTIN: ATT SÄKERT VETA

Så kallade förnimmelseutsagor är påståenden en talare gör om sina egna upplevelser av formen "Jag upplever ...". En del filosofer har hävdade att talaren i dessa fall inte kan ha fel. Austin kritiserar dessa filosofers syn. Austin hävdar istället att personen kan ta fel på sin upplevelse, i bemärkelsen att personen inte med säkerhet kan veta vilken upplevelse hen har. "

Utgå från Austins ståndpunkt och: Nämn två av de sätt som en person kan tro sig veta vilken upplevelse hen har, men i verkligheten kan ta fel på, och förklara hur personen misstar sig i de två fall du tar upp. (3p)

6. DERRIDA: KONTEXTBROTT

Derrida hävdar att språkets tecken (i så kallade naturliga språk som t ex svenska) utmärks eller kännetecknas av förmågan att bryta med kontexten (sammanhanget). Han nämner flera sorters kontextbrott.

Beskriv två av de sorters brott med yttrandekontexten som Derrida har i åtanke? (yttrandekontext: det konkreta sammanhang, i rummet och tiden, som ett eller flera språkliga yttranden förekommer i) (3p)

Lycka till!

Ingar

Maxpoäng: 19 poäng

Väl godkänt: 15 poäng

Godkänt: 10 poäng

1. Husserl kritiserar en filosofisk inriktning som kallas "psykologismen".

(a) Vilken teori är psykologismen? Vad handlar teorin om? (2p)

(b) Återge ett av Husserls argument mot psykologismen! (2p)

2. Wittgenstein använder i *Filosofiska undersökningar* termen "språkspel" för att beskriva vardagsspråket.

Vad menar Wittgenstein med "språkspel"? Vilka egenskaper hos talspråket hoppas Wittgenstein fånga med ordet? (3p)

3. I *Om förståelsens cirkel* förklarar Gadamer vad texttolkning är genom att jämföra texttolkning med verbal (muntlig) dialog. Tydliggör hur jämförelsen kan bidra till att förklara vad tolkning innebär. På vilket sätt är texttolkning en dialog? (3p)

4. Hur förhåller sig filosofin till (natur)vetenskapen, enligt Wittgenstein i *Tractatus*? Vilken roll spelar filosofin för vetenskapen? (3p)

5. Davidsons artikel handlar om kunskap.

(a) Vad för sorts kunskap diskuterar Davidson i artikeln? (3p)

(b) Kortfattat: Vilket är förhållandet mellan de tre sorternas kunskap)? Hur förhåller de sig till varandra? (1p)

Lycka till!
Ingar

Betygsgränser

14 – 17 poäng VG

10 – 13 poäng G

0 – 9 poäng U

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 10 juni 2022
Kurs: FTEA12:4, FTEB06
Examinerande lärare: Robin Stenwall
Maxpoäng: 10
Poäng för godkänt: 5
Poäng för väl godkänt: 7,5

Omtentamen i vetenskapsteori

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. Redogör för Poppers falsifikationism och Kuhns kritik mot denna.
2. Enligt Kuhn är teorier som utvecklats inom olika paradig inkommensurabla. Vad betyder det? Vilka argument har Kuhn för att de är inkommensurabla? Hur påverkar inkommensurabiliteten synen på vetenskaplig rationalitet och utveckling?
3. Kontrastera den syntaktiska och den semantiska teorin om teorier. Hur ser kopplingen ut mellan teori och verklighet ut enligt de två synsätten? Illustrera med exempel.
4. Redogör för Habermas kunskapspluralism och de olika typer av kunskap som den innefattar.
5. Redogör för Frankfurtskolans kritik av positivismen och dess upptagenhet med instrumentell rationalitet.

Var god skriv tydligt. Svårlästa svar tas inte i beaktande.

Lycka till!

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 13 maj 2022
Kurs: FTEA12:4, FTEB06
Examinerande lärare: Robin Stenwall
Maxpoäng: 10
Poäng för godkänt: 5
Poäng för väl godkänt: 7,5

Ordinarie tentamen i vetenskapsteori

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. Redogör för induktivismen och vilka problem den är behäftad med.
2. Redogör för Lakatos syn på vetenskaplig utveckling och vilka problem som finns med synen. Använd er gärna av illustrerande exempel.
3. Redogör för den deduktiv-nomologiska förklaringsmodellen och de problem den stöter på.
4. Hur skiljer sig den traditionella hermeneutiken från ny-hermeneutiken?
5. Hur lyder induktiv risk-argumentet? Vilka är konsekvenserna för vetenskapen?

Var god skriv tydligt. Svårlästa svar tas inte i beaktande.

Lycka till!